

Naslovljeni časopis je zopet izšel za l. 1919., dasi radi vojne dražinje v nekoliko skrajšanem obsegu. Med daljšimi razpravami beležimo: Dr. Fr. Ilešič: Češko-jugoslovanske paralele in odvisnosti (1—23). Baveč se s češko literaturo je naletel pisatelj na pojave, ki so ga spominjali slovenskih ali v obče jugoslovanskih literarnih proizvodov. Pri takih dotirnih točkah obeh literatur je včasih misliti na medsebojno odvisnost, včasih pa na podobnost, ki izvira iz skupnih vzorov in virov in iz enotnih širokih kulturnih struj (str. 1), saj je človeško življenje in čustvovanje povsod domala podobno. Pisatelj nas opozarja na nekaj takih sličnosti pri Čelakovskem in Prešernu (črkarska pravda), pri Nejedlem in Levstiku (Ubežni kralj), pri Chmolskem in Jenku (Najprej), pri dr. L. Gaju in Mir. Vilharju (Jamska Ivanka), pri Jeřabeku in Erjavcu (Ni vse zlato, kar se sveti), pri Čelakovskem in Cegnarju (Milica), pri Puchmajerju in Prešernu (Luna sije). Na str. 6. bi bilo pripomniti, da je na podobnost Chateaubriandove Atale in Prešernove Bogomile najprej opozoril dr. J. Debevec (v »Dom in Svetu«, 1903, 545 id.) in na str. 12., da je posnel Mir. Vilhar po Gajevi povesti »Želislav in Ljudomila« nele Jamsko Ivanko, ampak tudi svojo lepo balado »Ljudomilo«. — Prof. Fr. Kovačič: »Doneski k starejši zgodovini Murskega polja« (23—85). Na podlagi urbarjev iz dobe Otokarja Češkega in Albrehta Habsburškega od l. 1265. dalje pojasnjuje pisatelj naselbine na Murskem polju od Radgone do Ljutomera. Otokarski urbar zaznamuje 35 krajev, kjer je vladar dobival svoje dohodke. Iz navedenih davščin spoznavamo tedanji način in obseg obdelovanja zemlje. Davščine obsegajo denar, pšenico, oves, mak in bob. Rži, ječmena in lanu niso dajali, čeprav so jih pridelovali. Pisatelj skuša nato pri posameznih krajih dognati istovetnost z današnjimi ter razlaga hkrati jezikoslovno posamezna krajevna imena, n. pr. Stročja vas po narodni govorici iz Strelčja vas, ker so ondi bivali strelci. Dalje govori o strelskih dvorcih in deželno knežjih strelcih, ki so bili nekaki predhodniki poznejših vojnih graničarjev in so bili zajemniki strelskih zajmov. Otokarski urbar našteva v radgonski župniji 27 strelskih dvorcev. Radgonska župnija se omenja že l. 1182, kdaj pa je nastala, se ne da dognati. V okviru stare radgonske župnije so nastale poznejše župnije: Apače, Sv. Benedikt z Negovo in Sv. Antonom, Sv. Peter v Gornji Radgoni, Kapela, Sv. Juri ob Ščavnici, Mala Nedelja, Sv. Križ z Verzejem in Ljutomer. Mogoče je, da sta cerkev v Radgoni in pri Veliki Nedelji iz dobe sv. Cirila in Metoda, ko je solnograška škofija ustanavljala prve cerkve na slovenskih tleh. — Dr. Fr. Kos: Doneski za krajevne kronike. Pisatelj opozarja na bogato zbirko listin in drugih zgodovinskih virov, ki se nahajajo v državnem arhivu na Dunaju. Samo iz štirih repertorijev je izpisal več ko 5000 regestov tičočih se slovenskih pokrajin iz 13., 14. in 15. veka. Po repertorijih, kodeksih in listinah podaja pisatelj izpiske za Celje, Maribor, Viltuš in Vuzenice. — Dr. Stegenšek: Iz polja baročne ikonografije. Pisatelj popisuje freske slikarja Janeza Krizostoma Vogla v dveh kupolnato svodenih kapelah župne cerkve v Laškem trgu. Odlikujejo se te freske po bogati simboliki. Isti pisatelj popisuje gotske freske slikarja Andreja z Otoka iz l. 1480. v cerkvi Sv. Duha v Slovenjemgradu. — Fr. Kotnik: Sprotuletna vijolica, mariborski dijaški list iz l. 1846. Sotrudniki tega lista so bili: Ertl Ivan, Golob Mihael,

Hleb Luka, Kocmut Ivan in Polič Karol. Nekaj pesmic je iz tega lista hkrati ponatisnjenih. — Fr. Kotnik: Koroske narodopisne črtice. Pisatelj priobčuje pripovedko o Ungnadu in Vuhmarju. — Pod zaglavjem Miscellanea priobčuje dr. Fr. Ilešič več člančičev: 1. Zgodovinar Wolfgang Lazius. 2. Cojz-Kopitar. 3. Kopitar in češčina. 4. Veit Weber. — Razne zgodovinske knjige ocenjujejo Fr. Podkrajšek, Fr. Kovačič, dr. Fr. Ilešič in dr. Stegenšek. — Dr. A. Breznik se spominja rajnega jezikoslovca o. Stanislava Škrabca, Fr. Kovačič stoletnice rojstva prošta Ign. Orožna in osemdesetletnice dr. V. Jagića; Fr. Malgaj popisuje »Svetino nad Celjem in okolico« in »cerkvico Sv. križa na Svetini«; dr. Fr. Ilešič opozarja na pripovedko o zlatorogu v češkem slovstvu in pri Janu Kollarju. Časopis končuje društveni glasnik.

Društvo je imelo l. 1918. dohodkov 16.042'14 K in izdatkov 12.037'45 K. Terstenjakov sklad znaša 6915'10 K.

Viktor Steska.

Veliki slovenski spisovnik. Zbirka pisem, listin in vlog za zasebnike, trgovce in obrtnike. Sestavljen Henrik Podkrajšek, profesor na kr. državni obrtni šoli v Ljubljani. Natisnila in založila Kleinmayr in Bamberg v Ljubljani 1919. Str. 437. Cena 24 K, z drag. doklado 26'40 K.

Prof. H. Podkrajšek, ki je spisal že toliko učnih knjig za obrtne šole, je sestavljen sedaj »Veliki slovenski spisovnik«, ki je namenjen v splošno uporabo zasebnikom, trgovcem in obrtnikom. In res! V knjigo je nagromadil toliko uporabne snovi, da se moraš čuditi. Najprej te iznenadi pregled o glavnih težkočah slovenskega jezika in hkrati o najnavadnejših napakah. To poglavje je neprecenljivo. Potem govori pisatelj o pismih, njih obliki in vsebini. Za zasebna pisma prinaša 25 vrst vzorcev. Za njimi se vrste s primernim poukom vzorci za trgovsko in obrtno dopisovanje in za dopisovanje pri meničnih poslih. Za življenjske potrebe so v občevarju silno važne listine: dolžna pisma, poroštveni listi, pobotnice, odstopna in darilna pisma, spričevala, reverzi, pogodbe, pooblastila in oporoke. Poleg kratkega navodila imaš za vsako vrsto na razpolago primerne vzorce. Dalje slede vloge v trgovskih in obrtnih poslih do oblastev, vloge glede novih stavb, glede domovinstva, vloge v davčnih, zemljeknjižnih, varuških, zapuščinskih in vojaških poslih. V dodatku je še posebej govor o telefonu, o čerkovnem prometu, o zadrugah, o voznih listih; našteje so mere in uteži, novci in bankovci, določbe v kolkih in pristojbinah itd., splošno, kar je treba vedeti vsakemu državljanu, ki živi v stiku z javnim življenjem. Za to knjigo bo pisatelju gotovo hvaležen vsak, kdor jo vzame v roko. — V jezikovnem oziru je naša misel, da svojilnega zaima ni treba nikoli staviti za samostalnik (str. 6). Nekoliko presplošen je (str. 7) stavek: »Nikdar pa se nikalnica ne spaja z glagoli.« Izjemo delajo pač glagoli: nisem, nimam, nočem itd. Mesto dospetni dan (str. 154) bi priporočali dan dospelosti. Da bi se moral v pismih do odličnejših oseb staviti datum na konec pisma in ne na začetek, sedaj pač več ne velja, odkar je za vse uradne spise splošno sprejeto, da se stavi datum na začetek.

Jezik je v vsej knjigi izbran in vzoren.

Viktor Steska.